

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

6 päivänä lokakuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Henkilöiden vapaa liikkuvuus — SEUT 45 ja SEUT 49 artikla —
Työntekijät — Julkishallinnon palvelussuhteet — Direktiivi 2005/36/EY —
Ammattipätevyyden tunnustaminen — Säädetyllä ammatin käsite — Oikeus osallistua Cour de
cassationin (Belgia) lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestettyyn kilpailuun

Asiassa C-298/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Conseil d'État (Belgia) on esittänyt 15.5.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 16.6.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Alain Brouillard

vastaan

Cour de cassationin lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestetyn kilpailun valintalautakunta ja

Belgian valtio,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 25.3.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Alain Brouillard, itse,
- Belgian hallitus, asiamiehinnään M. Jacobs, L. Van den Broeck ja C. Pochet, avustajinaan avocat P. Levert ja avocat P.-E. Paris,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato S. Fiorentino,
- Euroopan komissio, asiamiehinnään J. Hottiaux ja H. Støvlbæk,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

kuultuaan julkisasiamiehen 18.6.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 45 ja SEUT 49 artiklan sekä ammattipätevyyden tunnustamisesta 7.9.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY (EUVL L 255, s. 22) tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain yhtäältä Alain Brouillard sekä toisaalta Cour de cassationin lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestetyn kilpailun valintalautakunta (jäljempänä valintalautakunta) ja Belgian valtio ja joka koskee valintalautakunnan päätöstä hylätä Brouillardin tekemä hakemus kyseiseen kilpailuun osallistumiseksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2005/36 johdanto-osan 41 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”Tämän direktiivin soveltaminen ei rajoita [SEUT 45] artiklan 4 kohdan eikä [SEUT 51] artiklan soveltamista etenään notaarien osalta.”
- 4 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Tarkoitus”, säädetään seuraavaa:
”Tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion, joka vaatii säännellyn ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi alueellaan määrättyä ammattipätevyyttä (jäljempänä ’vastaanottava jäsenvaltio’), on tunnustettava kyseisen ammatin harjoittamisen aloittamiseen ja sen harjoittamiseen ammattipätevyys, joka on hankittu yhdessä tai useammassa muussa jäsenvaltiossa (jäljempänä ’kotijäsenvaltio’) ja joka antaa kyseisen pätevyyden haltijalle oikeuden harjoittaa siellä samaa ammattia.”
- 5 Mainitun direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:
”1. Tätä direktiiviä sovelletaan niihin jäsenvaltion kansalaisiin, jotka haluavat harjoittaa säänneltyä ammattia joko itsenäisinä ammatinharjoittajina tai palkattuina työntekijöinä, vapaiden ammattien harjoittajat mukaan luettuina, muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa he ovat hankkineet ammattipätevyytensä.
– –”
- 6 Direktiivin 2005/36 3 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, sanamuoto on seuraava:
”1. Tässä direktiivissä tarkoitetaan
a) ’säännellyllä ammatilla’ yhdestä tai useammasta toiminnan lajista koostuvaa ammattitoimintaa tai -toimintoja, jonka aloittamisen tai harjoittamisen tai jonkin harjoittamisen muodon edellytyksenä on, suoraan tai välillisesti, lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla tietyn ammattipätevyyden omaaminen; yksi tällainen ammattitoiminnan harjoittamisen muoto on

sellaisen ammattinimikkeen käyttö, johon lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla vain tietyn ammattipätevyyden omaavilla henkilöillä on oikeus. Kun ensimmäistä virkettä ei sovelleta, säänneltyyn ammattiin rinnastetaan 2 kohdassa tarkoitettu ammatti;

- b) 'ammattipätevyydellä' pätevyyttä, josta on osoituksena muodollisesta pätevyydestä annettu asiakirja, 11 artiklan a alakohdan i alakohdassa tarkoitettu pätevyytodistus ja/tai ammattikokemus;
- c) 'muodollista pätevyyttä osoittavalla asiakirjalla' jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti nimetyt viranomaiset antamia tutkintotodistuksia, todistuksia ja muita muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja pääosin yhteisössä suoritetusta ammatillisesta koulutuksesta. Kun ensimmäistä virkettä ei sovelleta, muodollista pätevyyttä osoittavaan asiakirjaan rinnastetaan 3 kohdassa tarkoitettu asiakirja;

--

- e) 'säännellyllä ammatillisella koulutuksella' koulutusta, joka on erityisesti suunnattu tietyn ammatin harjoittamiseen ja käsittää koulutuksen, jota tarvittaessa täydennetään ammattiin perehdyttävällä koulutuksella tai työharjoittelulla tai työpajalla.

--”

- 7 Kyseisen direktiivin 4 artiklan, jonka otsikko on ”Tunnustamisen vaikutukset”, sanamuoto on seuraava:

”1. Ammattipätevyyden tunnustaminen vastaanottavassa jäsenvaltiossa antaa edunsaajalle oikeuden ryhtyä harjoittamaan kyseisessä jäsenvaltiossa samaa ammattia kuin se, johon kyseisellä henkilöllä on pätevyys kotijäsenvaltiossaan, sekä harjoittaa sitä siellä samoin edellytyksin kuin vastaanottavan jäsenvaltion omat kansalaiset.

2. Tässä direktiivissä ammatti, jota hakija haluaa harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on sama kuin se ammatti, johon kyseisellä henkilöllä on pätevyys kotijäsenvaltiossaan, jos ammatin käsittämät toiminnan lajit ovat vastaavanlaiset.”

- 8 Mainitun direktiivin 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Tunnustamisen edellytykset”, säädetään seuraavaa:

”1. Kun vastaanottavassa jäsenvaltiossa edellytetään säännellyn ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi tiettyä ammattipätevyyttä, kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen antaa luvan ryhtyä harjoittamaan kyseistä ammattia ja harjoittaa sitä samoin edellytyksin kuin jäsenvaltion omat kansalaiset niille hakijoille, joilla on toisen jäsenvaltion alueell[a] saman ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi edellyttämä pätevyytodistus tai muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja.

--”

Belgian oikeus

- 9 Oikeuslaitoksesta ja lainkäytöstä annetun lain (code judiciaire) 135 bis §:ssä säädetään seuraavaa:

”Cour de cassationia avustavat sen työssä lakimiesavustajat (référéndaires), joita on vähintään viisi ja enintään 30 ja joiden lukumäärän päättää oikeusministeri.

Presidentti ja syyttäjä päättävät yhdessä alaisuudessaan työskentelevien lakimiesavustajien lukumäärästä.

Lakimiesavustajat valmistelevat tuomioistuimen tuomareiden ja syyttäjänviraston jäsenten työt ja osallistuvat dokumentaatio- ja käännöstyöhön ja tuomioiden julkaisuun liittyviin tehtäviin sekä ranskankielisten ja hollanninkielisten tekstien vastaavuuden tarkistamiseen.”

- 10 Kyseisen lain 259 duodecies §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tullakseen nimitetyksi Cour de cassationin lakimiesavustajaksi hakijan on täytynyt täyttää 25 vuotta ja suorittaa oikeustieteen tohtorintutkinto tai oikeustieteen perustutkinto (licence).

Hakijat asetetaan kilpailussa järjestykseen toimeen nimittämistä varten.

Cour de cassation määrittää kilpailujen asiasisällön tarpeidensa mukaan. Se vahvistaa kilpailujen edellytykset ja muodostaa valintalautakunnat.

Valintalautakuntaan kuuluu kielellistä tasapainoa noudattaen kaksi Cour de cassationin presidentin nimeämää tuomioistuimen jäsentä, kaksi Cour de cassationin syyttäjän nimeämää syyttäjänviraston jäsentä ja neljä tuomioistuimen ulkopuolista henkilöä, jotka kuningas nimeää kahdesta luettelosta, joissa on kummassakin kielellistä tasapainoa noudattaen neljä ehdokasta ja joista toisen on esittänyt tuomioistuimen presidentti ja toisen syyttäjä.

Kilpailun tulokset ovat voimassa kuusi vuotta.”

- 11 Mainitun lain 259 terdecies §:n sanamuoto on seuraava:

”Lakimiesavustajat nimitetään toimeensa kuninkaan päätöksellä 259 duodecies §:ssä tarkoitetun järjestyksen mukaisesti kolmen vuoden mittaiseksi harjoittelujaksoksi. Näiden kolmen vuoden jälkeen nimitys tulee lopulliseksi, ellei tilanteen mukaan ainoastaan presidentin tai syyttäjän ehdotuksen perusteella tehtävällä kuninkaan päätöksellä toisin määrätä viimeistään harjoittelun viimeisen vuoden kolmannella neljänneksellä.

Cour de cassationin presidentti sekä syyttäjä päättävät yhdessä harjoittelua suorittavista lakimiesavustajista ja vakinaistetuista lakimiesavustajista, jotka työskentelevät niistä jommankumman alaisuudessa.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 12 Brouillard, joka on Belgian kansalainen, työskentelee Cour de cassationin dokumentaatio- ja tekstientarkastusosaston palveluksessa. Hän on suorittanut kääntäjän perustutkinnon (licence), belgialaisen yliopiston alemman oikeustieteen tutkinnon (candidature en droit) ja ihmisoikeuksien alan D.E.S.-tutkinnon (diplôme d'études spécialisées, perustutkinnon jälkeen suoritettava ammatillisesti suuntautunut tutkinto) sekä oikeus- ja taloustieteen sekä taloushallinnon ammatillisen maisterin tutkinnon, jossa erikoistumisalana oli oikeuslingvistiikka, yksityisoikeuden alalla Poitiers'n yliopistossa (Ranska) (jäljempänä ammatillinen master-tutkinto) yliopisto-ohjelman kirjukurssina.
- 13 Brouillard ilmoittautui 24.5.2011 Cour de cassationin lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestettyyn kilpailuun.
- 14 Hän haki 23.6.2011 Belgian ranskankieliseltä yhteisöltä ammatillisen master-tutkintonsa täydellisen vastaavuuden tunnustamista belgialaisen oikeustieteen maisteritason tutkinnon kanssa.
- 15 Cour de cassationin presidentti ilmoitti Brouillardille 6.9.2011 valintalautakunnan päätöksestä, jonka mukaan hänen ilmoittautumistaan mainittuun kilpailuun ei voitu hyväksyä, ja totesi, että jotta hakija voidaan nimittää Cour de cassationin lakimiesavustajaksi, hänellä on oltava belgialaisen yliopiston

myöntämä oikeustieteen tohtorintutkinto, perustutkinto (licence) taikka maisteritason tutkinto, jotta voidaan varmistaa, että hakijalla on kyky harjoittaa kyseistä ammattia Belgiassa. Valintalautakunta totesi kyseisessä päätöksessä, ettei Brouillard täyttänyt tätä edellytystä, koska Belgian ranskankielinen yhteisö ei ollut tunnustanut hänen ammatillisen master-tutkintonsa vastaavuutta Belgiassa myönnetyn oikeustieteen tohtorintutkinnon, perustutkinnon tai maisteritason tutkinnon kanssa eikä hän ollut suorittanut belgialaisessa yliopistossa vastaavuuden myöntämiseltä edellytettävää opintokokonaisuutta.

16 Belgian ranskankielinen yhteisö hylkäsi 27.10.2011 Brouillardin hakemuksen, jossa pyydettiin tunnustamaan hänen ammatillisen master-tutkintonsa vastaavuus oikeustieteen maisteritason tutkinnon kanssa, ja tunnusti vastaavuuden ainoastaan yleisen maisteritason tutkinnon kanssa. Kyseinen hylkäyspäätös perustui Belgian ranskankielisen yhteisön tutkintojen vastaavuutta käsittelevän lautakunnan oikeustiede- ja kriminologiajaoston antamaan kielteiseen lausuntoon, jonka perustelut olivat seuraavat:

— Oikeustieteen opintojen suorittamisesta saatu tutkinto osoittaa sille oikeusjärjestelmälle ominaisten tietojen ja teknisten taitojen hallitsemista, jossa tutkinto on myönnetty. Näin ollen tällaiset ulkomailla suoritetut opinnot eivät vastaa Belgian ranskankielisen yhteisön oikeustieteellisten tiedekuntien asettamia vaatimuksia; nämä tiedekunnat valmistavat opiskelijansa juristin tehtäviin Belgian oikeusjärjestyksessä.

— Joitakin opintokokonaisuuksia, joita edellytetään oikeustieteen toisen asteen opintojen suorittamiseksi Belgian ranskankielisessä yhteisössä (kuten velvoiteoikeus, sopimusoikeus, hallinto-oikeus, työoikeus), ei opeteta siinä [ammatillisessa master-tutkinnossa], jolle vastaavuutta on haettu.”

17 Belgian oikeusministeriö julkaisi ilmoituksen, jossa todettiin, että 20.9.2012 tehdyillä kuninkaan päätöksillä Cour de cassationiin oli nimitetty kolme lakimiesavustajaa kolmen vuoden pituiseksi harjoittelujaksoksi (Moniteur belge 28.9.2012, s. 59905).

18 Brouillard vaatii ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen tekemällään kahdella muutoksenhaulla valintalautakunnan päätöksen sekä kyseisten kuninkaan päätösten kumoamista.

19 Conseil d'État on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko SEUT 45 ja SEUT 49 artiklaa ja – – direktiiviä 2005/36 tulkittava siten, että niitä on sovellettava tilanteeseen, jossa Belgiassa asuva Belgian kansalainen, joka ei ole harjoittanut ammattiaan toisessa jäsenvaltiossa, vetoaa Belgian Cour de cassationin lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestettävään kilpailuun osallistumista koskevan hakemuksensa tueksi ranskalaisen yliopiston myöntämään tutkintoon eli ranskalaisen Poitiers'n yliopiston 22.11.2010 myöntämään [ammatilliseen master-tutkintoon]?

2) Onko Belgian Cour de cassationin lakimiesavustajan toimi, jonka osalta oikeuslaitoksesta ja lainkäytöstä annetun lain 259 duodecimes §:ssä säädetään, että toimeen nimittäminen edellyttää oikeustieteen tohtorintutkinnon tai perustutkinnon (licence) suorittamista, – – direktiivin 2005/36 3 artiklassa tarkoitettu säännelty ammatti?

3) Onko Cour de cassationin lakimiesavustajan toimi, johon kuuluvat tehtävät on määritelty oikeuslaitoksesta ja lainkäytöstä annetun lain 135 bis §:ssä, SEUT 45 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu julkishallinnon palvelussuhde, ja jos on, onko katsottava, ettei SEUT 45 ja SEUT 49 artiklaa sekä – – direktiiviä 2005/36 voida tällä perusteella soveltaa?

- 4) Jos SEUT 45 ja SEUT 49 artiklaa sekä – – direktiiviä [2005/36] voidaan soveltaa käsiteltävässä asiassa, onko näitä oikeussääntöjä tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että – – valintalautakunta edellyttää kilpailuun osallistumiselta sitä, että henkilöllä on belgialaisen yliopiston myöntämä oikeustieteen tohtorintutkinto tai perustutkinto (licence) tai että opetukseen liittyvissä kysymyksissä toimivaltainen Belgian ranskankielinen yhteisö tunnustaa ranskalaisen Poitiers'n yliopiston valittajalle myöntämän master-tutkinnon akateemisen vastaavuuden belgialaisen yliopiston myöntämän oikeustieteen tohtorintutkinnon, oikeustieteen perustutkinnon (licence) tai master-tutkinnon kanssa?
- 5) Jos SEUT 45 ja SEUT 49 artiklaa sekä – – direktiiviä [2005/36] voidaan soveltaa käsiteltävässä asiassa, onko näitä oikeussääntöjä tulkittava siten, että ne velvoittavat – – valintalautakunnan vertaamaan valittajan tutkintoihin ja työkokemukseen perustuvaa pätevyyttä belgialaisen yliopiston myöntämän oikeustieteen tohtorintutkinnon tai oikeustieteen perustutkinnon (licence) tuottamaan pätevyyteen ja määräämään tarvittaessa direktiivin 2005/36 14 artiklassa tarkoitetuista korvaavista toimenpiteistä?”

Pyyntö asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittamisesta

- 20 Sen jälkeen kun julkisasiamies oli esittänyt ratkaisuehdotuksensa, pääasian valittaja pyysi 17.8.2015 jättämällään kirjelmällä unionin tuomioistuinta aloittamaan asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen. Brouillard viittaa tässä tarkoituksessa lähinnä ennakkoratkaisupyynnön ja julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen tietyissä kieliversioissa oleviin käännösvirheisiin sekä vaaraan ristiriidasta unionin tuomioistuimen nyt käsiteltävässä asiassa antaman tuomion ja unionin yleisen tuomioistuimen antaman tuomion Brouillard v. unionin tuomioistuin (T-420/13, EU:T:2015:633) välillä, mikäli hän ei voi vedota siihen, ettei mainitussa ratkaisuehdotuksessa hänen mukaansa tutkittu perusteellisesti kysymystä sen ”hankitun kokemuksen hyväksymisestä”, johon hän vetoaa näissä kahdessa asiassa.
- 21 On muistutettava, että unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan mukaan unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta, tai jos asianosainen on suullisen vaiheen päätyneeksi julistamisen jälkeen vedonnut uuteen seikkaan, joka voi olennaisesti vaikuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisuun, taikka jos asia on ratkaistava sellaisella perusteella, josta asianosaisella tai Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettulla osapuolella ei ole ollut tilaisuutta lausua.
- 22 Unionin tuomioistuin katsoo, ettei käsiteltävässä asiassa ole perusteita aloittaa asian käsittelyn suullista vaihetta uudelleen, sillä Brouillardin esittämä väite ei koske erityisesti mitään mainitussa työjärjestyksen määräyksessä mainittua tilannetta.
- 23 Suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva pyyntö on näin ollen hylättävä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen ja kolmas kysymys

- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja kolmannella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, lähinnä yhtäältä, voidaanko SEUT 45 ja SEUT 49 artiklaa soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen, jossa jäsenvaltion kansalainen, joka asuu ja työskentelee kyseisessä jäsenvaltiossa, on suorittanut toisessa jäsenvaltiossa myönnetyn tutkinnon, jonka perusteella hän ilmoittautuu ensimmäisen jäsenvaltion Cour de cassationin lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestettyyn kilpailuun, ja toisaalta, kuuluuko tällainen tilanne SEUT 45 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan.

- 25 Tältä osin on aluksi todettava, ettei SEUT 49 artiklaa, joka koskee oikeutta ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia, voida soveltaa pääasiaan.
- 26 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy SEUT 45 artiklan osalta ensinnäkin tosin ilmi, ettei henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevia EUT-sopimuksen määräyksiä voida soveltaa toimintaan, joka ei liity mitenkään unionin oikeudessa tarkoitettuihin tilanteisiin ja jonka kaikki vaikutukset rajoittuvat yhden jäsenvaltion sisälle (ks. tuomio López Brea ja Hidalgo Palacios, C-330/90 ja C-331/90, EU:C:1992:39, 7 kohta ja tuomio Uecker ja Jacquet, C-64/96 ja C-65/96, EU:C:1997:285, 16 kohta).
- 27 Oikeuskäytännössä on kuitenkin todettu, ettei henkilöiden vapaa liikkuvuus täydellisesti toteutuisi, jos jäsenvaltiot voisivat kieltäytyä soveltamasta mainittuja määräyksiä sellaisiin kansalaisiinsa, jotka ovat käyttäneet hyväkseen unionin oikeudessa säädettyjä mahdollisuuksia ja jotka ovat tällä tavoin hankkineet ammattipätevyyden toisessa jäsenvaltiossa kuin siinä, jonka kansalaisuus heillä on. Tätä toteamusta sovelletaan myös silloin, kun jäsenvaltion kansalainen on muussa jäsenvaltiossa hankkinut yliopistollisen pätevyyden, joka täydentää hänen peruskoulutustaan ja jota hän paluunsa jälkeen haluaa käyttää kotimaassaan (ks. tuomio Kraus, C-19/92, EU:C:1993:125, 16 ja 17 kohta).
- 28 Käsiteltävässä asiassa Brouillard viittaa jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän on, korkeakoulututkintoon, jonka hän on saanut toisessa jäsenvaltiossa.
- 29 Henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevien EUT-sopimuksen määräysten soveltamista ei näin ollen voida evätä häneltä. Sillä, että kyseinen tutkinto on suoritettu yliopisto-ohjelman kirjukurssina, ei ole merkitystä tältä osin.
- 30 Toiseksi SEUT 45 artiklan 4 kohdassa määrätään, että kyseisen artiklan määräykset eivät koske julkishallinnon palvelussuhteita.
- 31 Tämä poikkeus koskee kuitenkin ainoastaan muiden jäsenvaltioiden kansalaisten pääsyä tiettyihin julkishallinnon tehtäviin (ks. tuomio Vougioukas, C-443/93, EU:C:1995:394, 19 kohta; tuomio Grahame ja Hollanders, C-248/96, EU:C:1997:543, 32 kohta; tuomio Schöning-Kougebetopoulou, C-15/96, EU:C:1998:3, 13 kohta ja tuomio Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-195/98, EU:C:2000:655, 36 kohta).
- 32 Mainitussa määräyksessä otetaan nimittäin huomioon jäsenvaltioiden perusteltu intressi varata omille kansalaisilleen kaikki ne palvelussuhteet, jotka liittyvät julkisen vallan käyttöön ja yleisten etujen suojaamiseen (ks. tuomio komissio v. Belgia, 149/79, EU:C:1980:297, 19 kohta ja tuomio Vougioukas, C-443/93, EU:C:1995:394, 20 kohta).
- 33 Tästä seuraa, että riippumatta siitä, kuuluuko tehtävä, johon Brouillard haluaa päästä, SEUT 45 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan, tätä määräystä ei voida soveltaa pääasian kaltaiseen tilanteeseen, koska Brouillard haluaa päästä tehtävään sen jäsenvaltion julkishallinnossa, jonka kansalainen hän on.
- 34 Ensimmäiseen ja kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että SEUT 45 artiklaa on tulkittava siten, että yhtäältä sitä voidaan soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen, jossa jäsenvaltion kansalainen, joka asuu ja työskentelee kyseisessä jäsenvaltiossa, on suorittanut toisessa jäsenvaltiossa myönnetyn tutkinnon, jonka perusteella hän ilmoittautuu ensimmäisen jäsenvaltion Cour de cassationin lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestettyyn kilpailuun, ja ettei toisaalta tällainen tilanne kuulu SEUT 45 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan.

Toinen kysymys

- 35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään, onko Cour de cassationin lakimiesavustajan tehtävä direktiivissä 2005/36 tarkoitettu ”säännetty ammatti”.

- 36 On muistutettava, että direktiivissä 2005/36 tarkoitettun säännellyn ammatin käsitteen määrittelemine kuuluu unionin oikeuden alaan (ks. tuomio Rubino, C-586/08, EU:C:2009:801, 23 kohta ja tuomio Peñarroja Fa, C-372/09 ja C-373/09, EU:C:2011:156, 27 kohta).
- 37 Kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan säännellyn ammatin käsitteellä tarkoitetaan yhdestä tai useammasta toiminnan lajista koostuvaa ammattitoimintaa tai -toimintoja, jonka tai joiden aloittamisen tai harjoittamisen tai jonkin harjoittamisen muodon edellytyksenä on, suoraan tai välillisesti, lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla tietyn ammattipätevyyden omaaminen.
- 38 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 53–55 kohdassa, direktiivin 2005/36 3 artiklan 1 kohdan b, c ja e alakohdasta seuraa, että kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa mainittu tietyn ammattipätevyyden käsite ei koske kaikkea pätevyyttä, josta on osoituksena yleisluonteista muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja, vaan pätevyyttä, joka vastaa muodollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa, joka on erityisesti suunniteltu valmistamaan sen haltijat tietyn ammatin harjoittamiseen.
- 39 Käsiteltävässä asiassa muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja, jotka oikeuslaitoksesta ja lainkäytöstä annetun lain 259 duodecies §:n mukaan ovat vaatimuksena Cour de cassationin lakimiesavustajan tehtävään pääsemiseksi, ei ole erityisesti suunnattu valmistamaan niiden haltijoita kyseisen tehtävän hoitamista varten, vaan ne mahdollistavat pääsyn useisiin oikeudellisiin ammatteihin.
- 40 Näillä asiakirjoilla ei siten anneta direktiivin 2005/36 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua ”tiettyä ammattipätevyyttä”, joka olisi edellytyksenä Cour de cassationin lakimiesavustajan tehtävään pääsulle tai sen hoitamislle.
- 41 Kyseistä tehtävää koskevat säännökset muistuttavat lisäksi vähemmän ammattia sellaisenaan säänteleviä säännöksiä kuin tuomioistuimissa olevaa toimea koskevia säännöksiä.
- 42 Mainittua tehtävää ei näin ollen voida pitää direktiivissä 2005/36 tarkoitettuna ”säänneltynä ammatina”, minkä johdosta direktiiviä ei voida soveltaa pääasiassa kyseessä olevaan tilanteeseen.
- 43 Sillä, että Cour de cassationin lakimiesavustajat nimitetään kilpailun perusteella, jonka asiasisältö määritetään tuomioistuimen tarpeiden mukaan ja jonka tulokset ovat voimassa kuusi vuotta, ei ole merkitystä tämän arvioinnin kannalta. Unionin tuomioistuin on jo nimittäin todennut, että sitä, että henkilö hyväksytään menettelyssä, jossa hakijoiden vertailevan arvioinnin pikemminkin kuin absoluuttisten arviointiperusteiden soveltamisen perusteella valitaan ennalta vahvistettu määrä henkilöitä ja jossa myönnetään nimike, joka on voimassa vain rajatun ajan, ei voida pitää direktiivin 2005/36 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna ”ammattipätevyytenä” (ks. tuomio Rubino, C-586/08, EU:C:2009:801, 32 kohta).
- 44 Sama koskee sitä, että oikeuslaitoksesta ja lainkäytöstä annetun lain säännösten mukaan Cour de cassationin lakimiesavustajien nimitys tulee lopulliseksi vasta kolmen vuoden harjoittelun jälkeen. Näistä säännöksistä sekä Belgian hallituksen suullisessa käsittelyssä antamista selityksistä käy nimittäin ilmi, että tämä harjoittelu vastaa koeaikaa, jonka päätteeksi tällainen lopullinen nimitys voidaan päättää jättää tekemättä. Tällainen harjoittelu ei siten vastaa Cour de cassationin lakimiesavustajan tehtävän hoitamiseksi välttämätöntä koulutusjaksoa.
- 45 Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiiviä 2005/36 on tulkittava siten, ettei Cour de cassationin lakimiesavustajan tehtävä ole kyseisessä direktiivissä tarkoitettu ”säännelty ammatti”.

Neljäs ja viides kysymys

- 46 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen kysymykseen annetut vastaukset, neljättä ja viidettä kysymystä on tarkasteltava ainoastaan SEUT 45 artiklan kannalta.
- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännellä ja viidennellä kysymyksellään lähinnä, onko SEUT 45 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion tuomioistuimen lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestetyn kilpailun valintalautakunta edellyttää silloin, kun se tarkastelee kyseisen jäsenvaltion kansalaisen tekemää hakemusta kyseiseen kilpailuun osallistumiseksi, kilpailuun osallistumiselta sitä, että henkilöllä on mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä edellytetyt tutkinnot tai että toisen jäsenvaltion yliopiston myöntämän maisteritason tutkinnon akateeminen vastaavuus tunnustetaan, ilman, että se ottaa huomioon kaikkia tutkintotodistuksia, todistuksia ja muita muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja sekä asianomaisen merkityksellistä työkokemusta ja suorittaa vertailun tutkinnoilla osoitetun ammattipätevyyden ja kyseisessä lainsäädännössä edellytetyn ammattipätevyyden välillä.
- 48 Tässä yhteydessä on muistutettava, että kun tiettyyn ammattiin pääsyn edellytyksiä ei ole yhdenmukaistettu, jäsenvaltioilla on oikeus määrätä tämän ammatin harjoittamisen edellyttämistä tiedoista ja pätevyydestä ja vaatia mainitut tiedot ja pätevyyden osoittavan tutkintotodistuksen esittämistä (ks. tuomio Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, 9 kohta ja tuomio Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, 34 kohta).
- 49 Koska jäsenvaltion tuomioistuimen lakimiesavustajan tehtävään pääsyn edellytyksiä ei tähän mennessä ole yhdenmukaistettu unionin tasolla, jäsenvaltioilla on edelleen toimivalta määrittää nämä edellytykset.
- 50 Tästä seuraa, ettei unionin oikeus ole käsiteltävässä asiassa esteenä sille, että Belgian lainsäädännössä asetetaan Cour de cassationin lakimiesavustajan tehtävään pääsyn edellytykseksi se, että henkilöllä on tarpeellisiksi katsotut tiedot ja pätevyys.
- 51 On kuitenkin niin, että jäsenvaltioiden on käytettävä toimivaltaansa tällä alalla EUT-sopimuksessa taattuja perusvapauksia kunnioittaen (ks. tuomio komissio v. Ranska, C-496/01, EU:C:2004:137, 55 kohta; tuomio Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, EU:C:2006:45, 29 kohta ja tuomio Nasiopoulos, C-575/11, EU:C:2013:430, 20 kohta).
- 52 On erityisesti niin, etteivät tässä tarkoituksessa annetut kansalliset säännökset saa olla esteenä SEUT 45 artiklassa taattujen perusvapauksien tehokkaalle käytölle (ks. tuomio Kraus, C-19/92, EU:C:1993:125, 28 kohta ja tuomio Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, 35 kohta).
- 53 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan pätevyysedellytykset vahvistavat kansalliset oikeussäännöt – vaikka niitä sovellettaisiin ilman kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää – voivat siten rajoittaa mainittujen perusvapauksien käyttämistä, jos kyseessä olevissa kansallisissa oikeussäännöissä ei oteta huomioon asianomaisen henkilön toisessa jäsenvaltiossa jo hankkimia tietoja ja pätevyyttä (ks. tuomio Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, 15 kohta; tuomio Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, 62 kohta ja tuomio Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, 36 kohta).
- 54 Tässä yhteydessä on muistutettava, että jäsenvaltion viranomaisten, joille unionin kansalainen on tehnyt sellaisen ammatin harjoittamista koskevan lupahakemuksen, jonka harjoittamisen aloittamisen edellytyksenä on kansallisen lainsäädännön mukaan tutkintotodistus tai ammattipätevyys tai käytännön kokemus, on otettava huomioon kaikki tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista kelpoisuutta osoittavat asiakirjat samoin kuin asianomaisen henkilön asian kannalta merkityksellinen kokemus, siten, että viranomaiset vertaavat näistä todistuksista ilmenevää kelpoisuutta ja tätä kokemusta kansallisessa lainsäädännössä edellytettyihin tietoihin ja pätevyyteen (ks. tuomio

- Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, 16 kohta; tuomio Fernández de Bobadilla, C-234/97, EU:C:1999:367, 31 kohta; tuomio Dreessen, C-31/00, EU:C:2002:35, 24 kohta ja tuomio Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, 57 ja 58 kohta).
- 55 Vastaanottavan jäsenvaltion viranomaisten on kyseisen vertailun avulla voitava objektiivisesti varmistua siitä, että ulkomainen tutkintotodistus osoittaa haltijallaan olevan samanlaiset tai ainakin vastaavat tiedot ja pätevyys kuin mitä kansallinen tutkintotodistus osoittaa. Ulkomaisen tutkintotodistuksen vastaavuutta on arvioitava yksinomaan niiden tietojen ja pätevyyden perusteella, jotka kyseisen tutkintotodistuksen haltijalla voidaan olettaa olevan, kun huomioon otetaan kyseiseen tutkintotodistukseen liittyvien opintojen ja käytännön koulutuksen luonne ja kesto (ks. tuomio Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, 17 kohta; tuomio Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, 68 kohta ja tuomio Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, 39 kohta).
- 56 Jäsenvaltio voi kuitenkin tässä vertailussa ottaa huomioon ne objektiiviset erot, jotka koskevat niin lähtövaltiossa kyseessä olevaan ammattiin liittyviä oikeussääntöjä kuin sen toiminta-alaakin (ks. tuomio Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, 18 kohta; tuomio Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, 69 kohta ja tuomio Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, 44 kohta).
- 57 Jos tutkintotodistusten vertailun perusteella voidaan todeta, että ulkomaisen tutkintotodistuksen osoittamat tiedot ja pätevyys vastaavat kansallisissa säännöksissä edellytetyt tietoja ja pätevyyttä, jäsenvaltion on myönnettävä, että kyseinen tutkintotodistus täyttää kansallisissa säännöksissä asetetut edellytykset. Jos vertailu sitä vastoin osoittaa, että kyseiset tiedot ja pätevyys vastaavat toisiaan vain osittain, vastaanottavalla jäsenvaltiolla on oikeus vaatia asianomaista henkilöä osoittamaan, että hän on hankkinut puuttuneet tiedot ja pätevyyden (ks. tuomio Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, 19 kohta; tuomio Fernández de Bobadilla, C-234/97, EU:C:1999:367, 32 kohta; tuomio Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, 70 kohta ja tuomio Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, 40 kohta).
- 58 Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on tämän osalta arvioitava, kelpaavatko vastaanottavassa jäsenvaltiossa joko opintojen tai käytännön kokemuksen yhteydessä hankitut tiedot sen osoittamiseen, että asianomainen henkilö on hankkinut puuttuneet tiedot (ks. tuomio Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, 20 kohta; tuomio Fernández de Bobadilla, C-234/97, EU:C:1999:367, 33 kohta; tuomio Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, 71 kohta ja tuomio Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, 41 kohta).
- 59 Koska kaikki käytännön kokemus tällaiseen ammattiin liittyvissä tehtävissä on omiaan lisäämään hakijan tietoja, toimivaltaisen viranomaisen on otettava huomioon kaikki sen ammatin harjoittamisessa hyödyllinen käytännön kokemus, johon ryhtymiseen lupaa haetaan. Toimivaltaisen viranomaisen on määriteltävä täsmällisesti arvo, joka tälle kokemukselle on annettava, suoritettujen eri tehtävien, näitä tehtäviä suoritettaessa hankittujen ja sovellettujen tietojen sekä asianomaiselle annettujen vastuualueiden ja sen perusteella, kuinka itsenäisesti asianomainen on saanut työskennellä (ks. tuomio Vandorou ym., C-422/09, C-425/09 ja C-426/09, EU:C:2010:732, 69 kohta).
- 60 Tämän tuomion 53–59 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö ei ole esteenä sille, että valintalautakunnan kaltainen palvelukseen ottamisesta vastaava viranomainen tukeutuu Belgian ranskankielisen yhteisön tutkintojen vastaavuutta käsittelevän lautakunnan oikeustiede- ja kriminologiajaoston kaltaisen toimivaltaisen viranomaisen tekemään päätökseen määrittääkseen sen, vastaako kyseessä oleva ulkomainen muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja vaadittua kansallista muodollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa.
- 61 Unionin tuomioistuimen hallussa olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee pääasian osalta kuitenkin, että valintalautakunta hylkäsi Brouillardin hakemuksen Cour de cassationin lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestettyyn kilpailuun osallistumiseksi ennen kuin tutkintojen vastaavuutta käsittelevä lautakunta antoi päätöksensä asianomaisen hakemuksesta, jossa pyydettiin tunnustamaan hänen ammatillinen master-tutkintonsa vastaavuus belgialaisen oikeustieteen maisteritason tutkinnon kanssa.

- 62 Unionin tuomioistuimen hallussa olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee samoin, ettei Brouillard ole suorittanut kokonaisuudessaan oikeudellista koulutusta, kuten sellaista, josta annetaan belgialaisen yliopiston myöntämä oikeustieteen tohtorintutkinto, perustutkinto taikka maisteritason tutkinto.
- 63 Kuten suullisessa käsittelyssä vahvistettiin, vaikuttaa myös siltä, ettei ammatillinen master-tutkinto, johon Brouillard vetoaa, sisällä lainkaan opetusta Belgian oikeudesta eikä siinä suoriteta opintoja hallinto- ja työoikeuden aloilla, kun taas Belgian ranskankielisen yhteisön tutkintojen vastaavuutta käsittelevän lautakunnan oikeustiede- ja kriminologiajaosto katsoo, että opetus näillä oikeudenaloilla on välttämätöntä oikeustieteen toisen asteen opintojen suorittamiseksi Belgian ranskankielisessä yhteisössä.
- 64 Kyseisessä suullisessa käsittelyssä todettiin kuitenkin myös, että kyseinen master-tutkinto sisältää opetusta Ranskan siviilioikeudesta, mukaan lukien velvoite- ja sopimusoikeus. Siten oli mahdollista, että mainitulla master-tutkinnolla osoitettavat tiedot ja pätevyys olivat tiettyssä määrin merkityksellisiä arvioitaessa Cour de cassationin lakimiesavustajan tehtävän hoitamiseksi vaadittavia tietoja ja pätevyyttä.
- 65 Brouillard vetoaa lisäksi työkokemuksensa, etenkin siihen, jonka hän on hankkinut työskennellessään Cour de cassationin dokumentaatio- ja tekstientarkastusosaston palveluksessa. Tämä työkokemus saattoi olla merkityksellinen kyseisessä arvioinnissa.
- 66 Valintalautakunnalla oli siten velvollisuus tutkia, voitiinko Brouillardin osoittaa hänen ammatillisen master-tutkintonsa ja työkokemuksensa perusteella saaneen vaadittavat tiedot ja pätevyden. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, noudattiko valintalautakunta tosiasiaa tätä velvollisuutta, kun otetaan huomioon kaikki pääasian kannalta merkitykselliset seikat, ja osoittiko asianomainen riittävällä tavalla omaavansa tarvittavan pätevyden.
- 67 Neljänteen ja viidenteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että SEUT 45 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion tuomioistuimen lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestetyn kilpailun valintalautakunta edellyttää silloin, kun se tarkastelee kyseisen jäsenvaltion kansalaisen tekemää hakemusta kyseiseen kilpailuun osallistumiseksi, pääasian kaltaisissa olosuhteissa kilpailuun osallistumiselta sitä, että henkilöllä on mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä edellytetyt tutkinnot tai että toisen jäsenvaltion yliopiston myöntämän maisteritason tutkinnon akateeminen vastaavuus tunnustetaan, ilman, että se ottaa huomioon kaikkia tutkintotodistuksia, todistuksia ja muita muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja sekä asianomaisen merkityksellistä työkokemusta ja suorittaa vertailun tutkinnoilla osoitetun ammattipätevyden ja kyseisessä lainsäädännössä edellytetyn ammattipätevyden välillä.

Oikeudenkäyntikulut

- 68 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) SEUT 45 artiklaa on tulkittava siten, että yhtäältä sitä voidaan soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen, jossa jäsenvaltion kansalainen, joka asuu ja työskentelee kyseisessä jäsenvaltiossa, on suorittanut toisessa jäsenvaltiossa myönnetyn tutkinnon, jonka**

perusteella hän ilmoittautuu ensimmäisen jäsenvaltion Cour de cassationin lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestettyyn kilpailuun, ja ettei toisaalta tällainen tilanne kuulu SEUT 45 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan.

- 2) Ammattipätevyyden tunnustamisesta 7.9.2005 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2005/36/EY on tulkittava siten, ettei Cour de cassationin lakimiesavustajan tehtävä ole kyseisessä direktiivissä tarkoitettu ”säännelty ammatti”.
- 3) SEUT 45 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion tuomioistuimen lakimiesavustajien palvelukseen ottamiseksi järjestetyn kilpailun valintalautakunta edellyttää silloin, kun se tarkastelee kyseisen jäsenvaltion kansalaisen tekemää hakemusta kyseiseen kilpailuun osallistumiseksi, pääasian kaltaisissa olosuhteissa kilpailuun osallistumiselta sitä, että henkilöllä on mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä edellytetyt tutkinnot tai että toisen jäsenvaltion yliopiston myöntämän maisteritason tutkinnon akateeminen vastaavuus tunnustetaan, ilman, että se ottaa huomioon kaikkia tutkintotodistuksia, todistuksia ja muita muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja sekä asianomaisen merkityksellistä työkokemusta ja suorittaa vertailun tutkinnoilla osoitetun ammattipätevyyden ja kyseisessä lainsäädännössä edellytetyn ammattipätevyyden välillä.

Allekirjoitukset